

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ І СУТНІСНИЙ АНАЛІЗ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Анотація. У статті здійснено історико-педагогічний аналіз проектного навчання в контексті нових тенденцій і досягнень педагогічної науки, які гарантують його результативність як прогресивної освітньої технології. Конкретизовано сутність, підходи до трактування основного поняття «метод проектів» як важливого засобу організації самостійної, творчої, перетворювальної діяльності суб'єктів навчання, спрямованих на формування професійних компетенцій майбутніх педагогів. Доведено, що поліфункціональність методу проектів за призначенням, спроможністю виконати низку важливих цілей і завдань підтверджує його цінність.

Ключові слова: проектне навчання, метод проектів, проектна діяльність, колективний проект, індивідуальний освітній проект, самостійна робота, пізнавальна діяльність, суб'єкти навчання, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Перед сучасною системою освіти в Україні, як і в більшості країн світу, у зв'язку із прискореним економічним, технічним і культурним розвитком постають проблеми, викликані потребами у фахівцях з високим рівнем кваліфікації, здатних навчатися і самовдосконалюватись упродовж усього життя. Вища освіта відчуває широкі потреби суспільства і відповідальність, що тягне за собою зміну пріоритетів, методів навчання тощо.

Повній узгодженості навчання із життям та інтересами особистості, розвитку наукового мислення, світогляду, творчого потенціалу тощо сприяє метод проектів. Це знайшло підтвердження у Бельгійському комюніке 2009 р., де в контексті основних пріоритетів щодо мети Європейського простору вищої освіти зазначається: «Головним є, щоб вищі навчальні заклади мали необхідні ресурси для продовження виконання повного переліку завдань, таких як підготовка студентів до життя, як активних громадян у демократичному суспільстві, підготовка студентів до їхньої майбутньої кар'єри і забезпечення їхнього особистісного розвитку» [11].

Аналіз досліджень з проблеми. Проектна діяльність як метод вирішення навчальних завдань у процесі професійної підготовки і становлення майбутніх педагогів та інших важливих контекстах знайшла відображення у наукових доробках багатьох вчених, зокрема методологічну основу розробляли американські дослідники Дж. Дьюї, У. Кілпатрик, Е. Коллінгс та ін.; використання методу проектів у вітчизняній і зарубіжній педагогіці вивчали І. Єрмаков, Є. Коваленко, Є. Петровський, О. Пометун, О. Сухомлинська; як предмет наукових

досліджень в освітянській практиці – Г. Гершунський, В. Гузеєв, Н. Крилова, Н. Матяш, Т. Новікова, Н. Пахомова, Є. Полат, Н. Поліхуна, А. Сіденко, І. Чечель, В. Шапіро та ін.; використання методу проектів у навчальній діяльності студентів закладів вищої освіти розглядали С. Баташова, Л. Ващенко, Т. Веретенко, О. Зосименко, В. Левченко, С. Омельяненко, В. Оніпко, С. Соболева, О. Фунтікова та ін.; формування у майбутнього педагога проектної культури досліджували Н. Топіліна, Л. Хоружа, А. Цимбалару, а майбутніх фахівців дошкільної галузі – Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Г. Цветкова та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Здійснений аналіз доробку зазначених вище науковців дозволяє констатувати, що порушена проблематика займає чільне місце в сучасній педагогічній науці, але вона ще не набула достатнього різнобічного висвітлення. Останнім часом простежується тенденція до збільшення кількості досліджень, присвячених використанню методу проектів у різних типах закладів освіти, що посилює актуальність цього питання в контексті нових тенденцій і досягнень педагогічної науки, які гарантують його результативність. Разом із цим, подальшого вивчення потребують питання, пов'язані з конкретизацією вимог до проектної діяльності, цілеспрямованим та спеціально організованим застосуванням методу проектів науково-педагогічними працівниками закладів вищої освіти під час вивчення загальних, спеціальних, профільних дисциплін у контексті професійного розвитку майбутніх фахівців.

Мета статті – здійснення історико-педагогічного сутнісного аналізу проектного навчання майбутніх педагогів, переосмислення підходів до використання у педагогічній діяльності традиційних методів навчання на користь практико-орієнтованих освітніх технологій (метод проектів), що відповідають викликам часу.

Виклад основного матеріалу. Альтернативним методом традиційної системи навчання є метод проектів, який останнім часом у зв'язку зі становленням особистісно орієнтованої освіти переживає друге народження, ефективно доповнюючи інші педагогічні технології, які сприяють формуванню особистості як суб'єкта діяльності та соціальних відносин. У довідковій літературі метод проектів (від лат. *projectus* – спрямований уперед) трактується як технологія організації навчання, за якої відбувається набуття знань, умінь і навичок у процесі планування і виконання практичних завдань – проектів.

Метод проектів як метод планування доцільної (цілеспрямованої) діяльності у зв'язку з вирішенням навчальних завдань у реальних життєвих обставинах з'явився наприкінці XIX століття у США як «метод проблем» завдяки педагогічним поглядам та дослідженням Дж. Дьюї в межах гуманістичного напрямку в філософії та освіті [1, с. 48]. Безпосередньо термін «метод проектів» уперше з'явився в 1908-1910 рр., у якому містилися ідеї побудови навчання на активній основі, через доцільну

діяльність особистості у співвідношенні з її особистим інтересом. В основу методу проектів покладені концепції навчання шляхом «дії» та «вільного виховання» – допомога у розвитку своїх здібностей завдяки співпраці над певною проблемою за умови колективного пошуку і створення колективного проекту. Згодом педагогічні погляди Дж. Дьюї, які є теоретичною основою методу проектів, обґрунтував американський педагог В. Кілпатрик [3].

Суть методу проектів досліджувала одна з провідних вчених Є. Полат, яка зазначала: «Метод проектів передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити певну проблему під час самостійних дій з обов'язковою презентацією результатів. Якщо говорити про метод проектів як педагогічну технологію, то вона передбачає сукупність дослідницьких проблемних методів, творчих за своєю діяльністю» [6].

Подальшого розвитку ідея проектного навчання набула в роботах Е. Коллінгса, який поглибив теоретичне обґрунтування методу проектів, запропонувавши використовувати в якості змісту навчальної діяльності досвід особистості, розуміючи під досвідом цікаві й плідні сторони її життя. Ним була створена власна класифікація проектів (ігрові, проекти розповідей, екскурсійні, трудові) та узагальнено досвід роботи американської наукової школи з використання методу проектів протягом чотирьох років [4]. У проектному навчанні застосовувались активні методи, колективні форми роботи. У своїх працях Е. Кагоров, проаналізувавши досвід застосування проектної діяльності В. Чартерса, В. Кілпатрика, Р. Уоткінса та інших, зазначив, що незважаючи на різницю в поглядах на сутність методу проектів, американські педагоги підкреслюють спільні концептуальні риси, такі як: активність у виборі завдання та його виконанні; життєвий, практичний характер проектів, суспільно корисну цільову установку; інтерес до роботи; поєднання теорії та практики, знань і навичок; здатність проекту породжувати у процесі роботи нові ідеї тощо [2, с. 412-416].

У 20-ті роки ХХ століття у Радянському Союзі також були спроби впровадити елементи проектного навчання у вигляді самостійних завдань, але вони зазнали нищівної критики та були оголошені педагогічним прожектерством (порушенням закономірностей та принципів навчання і виховання, що полягає в невідповідності реальним можливостям закладу освіти) і заборонені. Згодом ідею проектів у педагогіці розглядали відомі науковці (Б. Ананьєв, М. Бернштейн, В. Беспалько, Г. Ващенко, Ю. Гагін, І. Іванова, А. Макаренко, О. Пехота, В. Сухомлинський, М. Чепіль та інші). За переконанням В. Сухомлинського, педагогіка набуде ознак проектної науки, якщо опиратиметься на психологічні знання; відійде від емпіричних узагальнень у досягненні цілей виховання, навчання і розвитку; використовуватиме цілепокладання, системний підхід, моделювання, активне перетворення педагогічної діяльності. Він називав проектування

навчання і виховання головною сферою поєднання теорії та практики. Особистість за таких умов починає розуміти, для чого їй потрібні знання, де їх можна застосувати [9].

За часів Радянської влади в Україні методи навчання, що панували в дореволюційний період, виявились застарілими, тому новою формою організації навчального процесу стала комплексна система, яка передбачала: урахування природи особистості, її інтересів і потреб; визначення специфіки засобів опанування знаннями; встановлення багаторівневих зв'язків між знаннями та життям; створення складної системи залежності між розвитком та знаннями, які одержує особистість; обґрунтування специфічного місця та ролі педагога у процесі навчання. Був запропонований принципово новий підхід до визначення основ змісту освіти, створені програми, побудовані на нових методичних засадах, введена студійна система навчання.

В Україну метод проектів також прийшов на початку 20-х років ХХ ст. як результат дидактичних пошуків низки наукових експериментальних шкіл щодо активізації навчальної роботи, зв'язку навчання з життям і виробництвом, здійснення трудового виховання молоді. Але попри те, що цей новий метод був прогресивним, він запроваджувався в закладах освіти без належного методичного забезпечення, теоретичного осмислення та експериментальної перевірки. Уже перший досвід його застосування виявив певні проблеми й ускладнення: зниження ролі педагога в навчальному процесі, неекономне витрачання навчального часу, відсутність достатньої мотивації у тих, хто навчається. Через це метод проектів було засуджено й заборонено, а навчання перетворилося на авторитарне, репродуктивно-орієнтоване, з панівною стандартизацією й уніфікацією засобів, форм і методик його організації [9, с. 316].

Останнім часом популярність методу проектів у різних країнах, зокрема і в Україні, зростає. Педагоги і психологи все помітніше усвідомлюють гостру потребу у створенні та використанні особистісно орієнтованих педагогічних технологій, до яких відносять і проектну технологію навчання. Її активно використовують у різних типах закладів освіти, у тому числі вищих. Поступово збільшується кількість підходів до сучасного розуміння методу проектів та критеріальних вимог його успішної реалізації, до яких віднесено: наявність освітньої проблеми та дослідницький характер пошуку шляхів її розв'язання; структурування діяльності відповідно до класичних етапів проектування; моделювання умов для виявлення навчальної проблеми; самодіяльний характер творчої активності кожної особистості; практичне або теоретичне значення результату діяльності; педагогічна цінність. Можна стверджувати, що проекти сприяють вихованню самостійності, активності, творчості, впевненості, набуттю почуття власного успіху і прогресу, сприяють самовизначенню, соціальному розвитку майбутнього фахівця, виробленню

дослідницьких навичок, складають підґрунтя для реалізації мети та інтеграції набутих знань.

Попри різні трактування понять «проектна діяльність», «проектування», «метод проектів», їх суті, змісту, різні погляди, що стосуються типології, структури і організації діяльності, науковці відмічають самостійний, творчий, перетворювальний характер цієї роботи у процесі її виконання.

За твердженням О. Пехоти, А. Кіктенко, О. Любарської та інших, проект (проектування) – це зміст навчання. Найбільш сучасні сфери людської діяльності базуються на проектуванні, тому воно може бути основою професійних спецкурсів [5]. М. Бухаркіна, М. Моїсеєва, І. Петрова, Е. Полат визначають проект як форму організації навчального процесу. На їх думку, проектна діяльність може стати альтернативою аудиторного навчання, а майбутнє – за балансом альтернатив [10, с. 10-17; 7].

С. Гончаренко так формулює визначення методу проектів: це організація навчання, коли набуваються знання і навички у процесі планування й виконання практичних завдань – проектів. Ю. Хотунцев, О. Козина із співавторами під проектом розуміють самостійну творчу роботу, що включає план, який формується і уточнюється упродовж усього періоду його виконання. Дослідниця С. Генкал розробила теоретичні позиції щодо індивідуального освітнього проекту, які дозволяють розглядати його як засіб організації самостійної пізнавальної діяльності суб'єкта навчання, в результаті чого відбувається розвиток, становлення, самовизначення особистості в освітній діяльності. Індивідуальні освітні проекти у профільному навчанні дають можливість повністю розкрити здібності кожного та усвідомити освітні перспективи, професійні плани. Використання методу проектів підвищує ефективність навчання та виховання, реалізує міжпредметні зв'язки, допомагає здобувати знання через взаємодію суб'єктів навчання з педагогом та між собою.

Н. Альохіна відмічає, що індивідуальний освітній проект є засобом самовизначення, який має такі особливості, як: індивідуальний характер, опора на особистісний досвід, розвиток рефлексивних навичок, різні форми презентації, узгодження індивідуальних цінностей, смислів під час виконання інтелектуальної роботи.

Ключовим аспектом у роботі за проектною системою є виконання проекту – значного за обсягом і складністю завдання, індивідуального чи групового дослідження, тісно пов'язаного з повсякденним життям у різних його проявах. Крім цього, метод проектів є дидактичним інструментом активізації пізнавальної діяльності студентів, засобом розвитку креативного мислення та формування визначених у них особистісних рис. Три «кити», на яких тримається цей метод навчання – самостійність, діяльність, результативність.

Робота над проектом, зазначає О. Пехота та інші науковці, – це

практика особистісно орієнтованого навчання на основі вільного вибору з урахуванням пізнавальних інтересів студентів. Для майбутнього педагога – це пошук балансу між академічними і прагматичними знаннями, уміннями, навичками та когнітивними перевагами [5]. Цей метод може застосовуватись як на заняттях, так і в позааудиторній роботі, він орієнтований на досягнення цілей самих студентів, тому неповторний; формує значну кількість навчальних і життєвих компетентностей, тому є ефективним; сприяє набуттю досвіду, тому – незамінний.

Навчальні проекти за своєю суттю є міжпредметними. Навіть якщо проект реалізують у межах однієї навчальної дисципліни, робота над ним передбачає застосування знань з інших галузей і демонструє зв'язок з реальним життям. Виконання початкових проектів активізує самостійну дослідницьку поведінку студентів, спрямовує на пошук та отримання нової інформації із зовнішнього оточення, сприяє розвитку пізнавальних процесів – у навчанні, набутті соціального і особистісного досвіду. Від рівня дослідницької поведінки залежить не тільки більший або менший успіх студентів у пізнавальній чи практичній діяльності, а певною мірою і вірогідність їхнього фізичного виживання в умовах новизни й невизначеності. У навчально-виховному проектуванні шляхом оцінювання результатів можна діагностувати динаміку розвитку кожного студента. У процесі спостереження за виконанням проектної діяльності педагог одержує інформацію про формування життєвого і професійного самовизначення студента.

Варто зауважити, що важливим аспектом організації проектної діяльності студентів є мотивація. Вона стає позитивною за умови, якщо тема дослідження спрямована на розв'язання важливої суспільної проблеми, цікава для майбутніх педагогів, а сам процес дослідження захоплює їх. Виходячи із сутнісних ознак методу проектів, логічно сформулювати основні вихідні положення проектування як діяльності. Е. Кагоров і М. Чанова виділяють такі принципи методу проектів: активності у виборі завдання та його опрацюванні; життєвого, практичного характеру проекту, його суспільно корисної установки; інтересу студентів до роботи; поєднання теорії з практикою; набутих знань і навичок; спроможності втілення проекту; самостійності; творчості; колективної діяльності [8].

Поліфункціональність за призначенням, спроможність виконати низку важливих цілей і завдань свідчить про цінність методу проектів, яка полягає ще й у тому, що він є: знаряддям, яке підпорядковує всі педагогічні теорії основному фактору виховання – дії; життєвою педагогічною технологією; таким, що відповідає конкретним потребам сьогодення; зверненням до дійсних фактів сучасності; корисним засобом формування умінь планувати роботу, цінувати час, працю, розраховувати власні сили; засобом розвитку умінь спостерігати, перевіряти себе в ході роботи, правильно оформлювати звітність; напрямом потенційної

професійної діяльності студента; фактором розвитку ініціативи при активній діяльності; засобом створення умов для творчої самореалізації студента; інструментом підвищення мотивації студентів для отримання знань; алгоритмом набуття ними досвіду вирішення реальних проблем з огляду на майбутнє самостійне життя, які проєктують у навчанні; технологією, що має мотиваційну спрямованість і розвивальне значення; засобом формування в студентів самоосвітніх компетентностей, сприяння розвитку в студентів самосвідомості; засобом формування умінь і навичок, які істотно підвищують їх адаптивність до сучасного життя [6].

Висновки і перспективи подальших наукових розвідок.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновки, що використання методу проєктів є важливим засобом організації самостійної роботи суб'єктів навчання, оскільки ґрунтується на діяльнісному підході, спрямованому на розвиток у студентів комплексу розумових здібностей (розуміння, рефлексії, конструктивної уяви, творчості), критичного мислення, уміння побачити, сформулювати і розв'язати проблему, орієнтуватися в інформаційному просторі.

Оскільки метод проєктів належить до прогресивних освітніх технологій ХХІ століття, перспективу подальших науково-педагогічних досліджень можна пов'язати з вивченням позитивного досвіду впровадження методу проєктів в освітній процес закладів вищої освіти, створенням відповідного методичного забезпечення для складання та використання колективних проєктів, спрямованих на формування професійних компетенцій майбутніх педагогів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дьюи Дж. Школа и общество / Дж. Дьюи. – М. : Работник просвещения, 1992. – 316с.
2. Кагоров Е. Ф. Ещё о методе проектов / Е. Ф. Кагоров // Метод проектов : традиции, перспективы, життєві результати : практико-орієнтований збірник / керівник авторського колективу – директор ліцею міжнародних відносин №51 С. М. Шевцова ; науковий керівник і редактор – канд. істор. наук І.Г. Єрмаков. – К. : Департамент, 2003. – С.412-416.
3. Килпатрик В. Х. Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе / В. Х. Килпатрик. – Л.: Блокгауз-Нефрон, 1925. – 43 с.
4. Коллингс Е. Опыт работы американской школы по методу проектов / Е. Коллингс. – М. : Новая Москва, 1926. – 288 с.
5. Освітні технології: навч.-метод. посібник / [Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. та ін.]; за ред. О. М. Пехоти. – ІС : Вид-во А.С.К., 2003. – 255 с.
6. Полат Е. С. Метод проектов [Электронный ресурс] / Е. С. Полат. – Режим доступа : <http://nsk.fio.ru/festival/docs/polat.htm>

7. Савченко Л. О. Проектна діяльність в практиці вищої педагогічної школи [Електронний ресурс] / Л. О. Савченко. – Режим доступу : scaspee.com/6/post/2013/01/11.html
8. Чанова М. В. Метод проектів в системі проблемного навчання проектів [Електронний ресурс] / М. В. Чанова // Сибирський учитель. – 2003. – №1. – Режим доступу : <http://www.ioso.ru/distant/project/meth%20project/metod%20pro.htm>
9. Чепіль М. М. Педагогічні технології : навчальний посібник / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – С.316.
10. Что такое проект? / Е. Полат, И. Петрова, М. Бухаркина, М. Моисеева // Відкритий урок. – 2004. – № 5-6. – С. 10-17.
11. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communique%20C3%A9_April_2009.pdf

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED:

1. Diuy Dzh. Shkola y obshchestvo [School and Society] / Dzh. Diuy. – М. : Rabotnik prosveshcheniya, 1992. – 316 s. (in Russian)
2. Kagorov E. F. Yeshchje o metode proektov [More about the Method of Projects] / E. F. Kahorov // Metod proektiv : tradytsii, perspektyvy, zhytstveni rezultaty : praktyko-zoriietovanyi zbirnyk / kerivnyk avtorskoho kolektyvu – dyrektor litseiu mizhnarodnykh vidnosyn No 51 S. M. Shevtsova ; naukovyi kerivnyk i redaktor – kand. istor. nauk I. H. Yermakov. – К. : Departament, 2003. – S.412-416. (in Russian)
3. Kilpatryk V. Kh. Metod proektov. Primeneniye celevoj ustanovki v pedagogicheskom processe [The Method of Projects. Application of the Target Setting in the Pedagogical Process] / V.Kh. Kilpatryk. – L.: Blokhauz-Nefron, 1925. – 43 s. (in Russian)
4. Kollings E. Opyt raboty amerikanskoj shkoly po metodu proektov [Experience of the American School in the Method of Projects] / E. Kollings. – М. : Novaja Moskva, 1926. – 288 s. (in Russian)
5. Osvitni tekhnolohii: navch.-metod. posibnyk [Educational Technologies: textbook] / [Piekhota O. M., Kiktenko A. Z., Liubarska O. M. ta in.]; za red. O. M. Piekhoty. – IS : Vyd-vo A.S.K., 2003. – 255 s. (in Ukrainian)
6. Polat E. S. Metod proektov [The Method of Projects][Elektronnyj resurs] / E. S. Polat. – Rezhym dostupa : <http://nsk.fio.ru/festival/docs/polat.htm> (in Russian)
7. Savchenko L. O. Proektna diialnist v praktytsi vyshchoi pedahohichnoi shkoly [Project Activity in the Practice of Higher Pedagogical School] [Elektronnyi resurs] / L. O. Savchenko. – Rezhym dostupa :

- scaspee.com/6/post/2013/01 /11.html (in Ukrainian)
8. Chanova M. V. Metod proektov v systeme problemnogo obuchenija proektov [The method of Projects in the System of Problem-learning Projects] [Elektronnyi resurs] / M. V. Chanova // Sibirskij uchitel'. – 2003. – No 1. – Rezhym dostupa : <http://www.ioso.ru/distant/project/meth%20project/metod%20pro.htm> (in Russian)
  9. Chepil M. M. Pedagogicheskie tekhnologii : navchalnyi posibnyk [Pedagogical Technologies] / M. M. Chepil, N. Z. Dudnyk. – K. : Akademydav, 2012. – S.316. (in Russian)
  10. Chto takoe proekt? [What is Project?] / Ye. Polat, I. Petrova, M. Bukharkina, M. Moisejeva // Vidkrytyi urok. – 2004. – No 5-6. – S.10-17. (in Russian)
  11. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communiqué of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28-29 April 2009 / [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/conference/documents/Leuven_Louvain-la-Neuve_Communicu%C3%A9_April_2009.pdf (in English)

Аннотация. В статье осуществлен историко-педагогический анализ проектного обучения в контексте новых тенденций и достижений педагогической науки, которые гарантируют его результативность как прогрессивной образовательной технологии. Конкретизирована сущность, подходы к трактовки основного понятия «метод проектов» как важного средства организации самостоятельной, творческой, преобразовательной деятельности субъектов обучения, направленных на формирование профессиональных компетенций будущих педагогов. Доказано, что полифункциональность метода проектов по назначению, способности выполнить ряд важных целей и задач, подтверждает его ценность.

Ключевые слова: проектное обучение, метод проектов, проектная деятельность, коллективный проект, индивидуальный образовательный проект, самостоятельная работа, познавательная деятельность, субъекты обучения, учреждение высшего образования.

Abstract. The article deals with the historical and pedagogical analysis of project training in the context of new trends and achievements of pedagogical science, which guarantee its effectiveness as a progressive educational technology. The description of scientific positions concerning the use of traditional methods of teaching in the pedagogical activity in favor of practical-oriented educational technologies (method of projects), corresponding to the challenges of time. The essence, approaches to the interpretation and understanding of the basic concept of “method of projects” as an important

means of organizing independent work, creative, transformative activity of subjects of study aimed at forming professional competences of future teachers are specified. It is proved that multifunctionality of the method of projects by purpose, the ability to perform a number of important goals and objectives, confirms its value.

The method of projects is considered as an instrument that subordinates all pedagogical theories to the main factor of education - action, and its use helps to develop skills and skills that significantly increase the adaptability of students to future professional activities and modern life.

Keywords: project training, project method, project activity, collective project, individual educational project, independent work, cognitive activity, subjects of study, institution of higher education.

Стаття надійшла до редакції 6.03.2018

О. В. Войтович

ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. У статті аналізується проблема формування емоційної стійкості майбутнього вихователя, зокрема особливості її розвитку в процесі підготовки студентів до професійної діяльності. Подається визначення емоційної стійкості вихователя, аналізуються її складові, а також симптоми порушень емоційної стійкості та наводяться чинники, які їх детермінують. Розглядається система засобів формування емоційної стійкості в процесі підготовки студентів до професійної діяльності та профілактики порушень. Уточнюється зміст понять «емоційна стійкість» та «складові емоційної стійкості». Аналізується психолого-педагогічні дослідження проблеми.

Ключові слова: емоційна стійкість вихователя, складові емоційної стійкості, профілактика порушень емоційної стійкості, професійна підготовка вихователя.

Постановка проблеми. Емоційна стійкість є важливою складовою вольового компонента емоційної культури особистості та готовності до майбутньої професійної діяльності. У зв'язку зі специфікою сучасних умов праці виникає необхідність вивчення й розвитку емоційної стійкості вже на етапі навчання професії, адже в педагогічній діяльності високий рівень емоційної стійкості має першочергове значення, оскільки запобігає і попереджує виникнення синдрому «емоційного вигорання» педагога.

Старший підлітковий і юнацький вік найбільш сензитивні до розвитку емоційної стійкості, свідомої саморегуляції і самоконтролю. У зв'язку з цим актуальним стає питання щодо способів навчання студентів